

Ajuntament
de Barcelona

Hàbitat Urbà

Document de bases per a la reforma de l'Eix Pere IV

**Document marc sorgit del
procés de participació ciutadana**

Juliol 2013

1	Presentació	3
2	La singularitat del carrer Pere IV	6
3	Principals consensos i consideracions entorn la reforma de Pere IV	8
4	Criteris i orientacions per a la reforma	10
5	Resultats de la prioritització dels criteris d'actuació	22

1

Presentació

El document que presentem recull un conjunt d'orientacions i criteris per ser tinguts en consideració en la definició del projecte de reforma del carrer Pere IV.

El seu principal objectiu és aportar un conjunt de recomanacions que contribueixin a concretar el marc de referència que ha de permetre configurar Pere IV com el nou eix cívic i patrimonial del Poblenou. En altres paraules, definir les principals bases per a la remodelació de l'eix.

Presenta una visió plural i marcadament coincident en relació als grans objectius a assolir amb la reforma, als principals criteris d'intervenció i a les estratègies de regeneració plantejades per l'Àrea d'Habitat Urbà.

Es posen de manifest les principals coincidències i aquells temes en què existeix un consens majoritari, s'assenyalen aquells criteris prioritaris i s'apunten algunes consideracions o subratllats entorn aquests (recomanacions a tenir en compte, àmbits que requereixen una atenció especial o aspectes que susciten diversitat d'opinions, algunes excloents entre sí).

El document s'ha elaborat a partir, i en el marc, del procés de participació ciutadana plantejat per dissenyar la transformació del carrer Pere IV.

En primer lloc, a partir de la sistematització de la visió, les necessitats i les aspiracions que han aportat un conjunt d'agents representants d'entitats i organitzacions del Poblenou a través d'un procés d'entrevistes en profunditat.

En aquest sentit, recull el resultat de les aportacions i reflexions expressades per persones representants de les entitats que integren el Grup Impulsor del projecte¹, així com d'aquelles persones o institucions que les persones membres han considerat pertinent tenir en compte en aquest procés pel seu coneixement professional o veïnal de l'entorn.

En segon lloc, integra, específicament, aquells criteris i aportacions que van plantejar-se durant la Jornada ciutadana del projecte de transformació de l'eix Pere IV, que va tenir lloc el dimarts 11 de juny al Centre de producció i recerca d'arts visuals Hangar.

Algunes de les reflexions o propostes d'intervenció que es presenten en aquest document poden ultrapassar l'àmbit estricte de la reforma del carrer Pere IV, si bé es plantegen per tal que es puguin tenir en consideració en altres espais o marcs de treball o plans projectes previstos (com poden el Pla de Turisme, el Pla de Comerç o el Pla d'Usos del Districte de Sant Martí).

¹ Integren el Grup impulsor l'Arxiu històric del Poblenou, l'Associació de Veïns Ca l'Aranyó, l'Associació de Veïns del Parc, l'Associació de Veïns del Poblenou, l'Associació de Veïns Maresme, l'Associació de Veïns Paraguay-Perú, l'Associació de Veïns Vila Olímpica, la Coordinadora d'entitats del Poblenou i l'Eix Comercial del Poblenou.

2

La singularitat del carrer Pere IV

La singularitat del carrer Pere IV

El carrer Pere IV, l'antiga carretera de Mataró o de França, creat al segle XVIII, és un carrer **singular** per diversos motius:

- Constitueix un eix central, històric i essencial per entendre la morfologia i el creixement del Poblenou.
- Fou una de les principals artèries industrials de la ciutat, essent, avui, un dels principals exponents del passat industrial del Poblenou.
- La marcada vocació de via de pas i de nexa: ha sigut un eix de comunicació important que ha exercit de via urbana del Poblenou.
- Comunica la Ciutadella amb el Besòs i vertebrava i articula diferents vies i espais del barri -com la Rambla del Poblenou, el Parc del Centre o la Rambla Prim- i del 22@.
- Juntament amb l'avinguda Diagonal, esdevé un eix amb un traçat independent i diferenciat en relació a la trama urbana de l'Eixample del Pla Cerdà.
- L'existència d'usos i realitats clarament diferenciats segons els diversos trams o seccions del carrer, que preserven el teixit històric i el caràcter del Poblenou.
- La seva heterogeneïtat i la seva distància, de 3,1 km de longitud.
- Concentra, a la traça del carrer o al seu entorn immediat, fins a 42 edificis catalogats.

3

Principals consensos i consideracions entorn la reforma de Pere IV

Principals consensos i consideracions entorn la reforma de Pere IV

El procés de participació desenvolupat fins al moment ha permès identificar un **consens generalitzat** entorn:

- La necessitat i la idoneïtat de la reforma: intervenir al carrer Pere IV, des de l'encreuament amb el carrer Pujades fins a la Rambla de Prim, és necessari i oportú.
- La capacitat del carrer Pere IV per esdevenir un nou eix cívic i patrimonial.
- El potencial del carrer Pere IV per esdevenir una nova centralitat cultural i industrial de la ciutat, que contribueixi a dinamitzar el Poblenou, atraure nova activitat i posar en valor el patrimoni industrial contemporani.
- L'oportunitat que representa per dotar d'atractiu i interès el conjunt de l'eix i posar en valor aquells elements paisatgístics o de morfologia singular existents (façanes, encreuaments amb altres carrers).
- L'oportunitat per dignificar aquells trams carrer que estan experimentant un procés de deteriorament, especialment del sector nord de Pere IV.
- L'oportunitat que suposa per continuar vertebrant i articulant el Poblenou.

4

Criteris i orientacions per a la reforma

Execució de la reforma

En termes generals, s'han identificat un conjunt de **criteris i orientacions claus** per desenvolupar la transformació del carrer Pere IV.

Criteris:

- El projecte de transformació i la seva gestió posterior ha de reflectir i recollir les principals aspiracions, necessitats i inquietuds veïnals.
- Aconseguir un entorn urbà més agradable, facilitant l'apropiació ciutadana i l'articulació de l'espai públic.
- Urbanització a partir d'un plantejament unitari de l'eix, que sigui coherent en el seu conjunt a partir d'un plantejament general i integral de l'eix, i es desenvolupi per fases.
- Sumar intervencions de diferents àmbits: d'urbanització de l'espai públic, de transformació urbanística, de promoció econòmica, de recuperació patrimonial i de caràcter social.
- Dinamitzar la recuperació dels magatzems i solars buits o en desús, i aquells trams de carrer més degradats
- Potenciar o consolidar el teixit residencial en determinats trams del carrer.
- Garantir i tenir en compte la participació ciutadana, també durant les fases de redacció del projecte i d'execució de la reforma.

Subratllats / consideracions:

- La participació ciutadana sobre el projecte.
Durant la Jornada ciutadana va posar-se de manifest, de forma generalitzada, la necessitat de donar continuïtat al procés participatiu endegat, vetllant per tal que l'execució del projecte es correspongui amb les expectatives ciutadanes, així com de tenir en compte la relació amb altres espais de participació o debats en marxa (mobilitat, equipaments, Rambla del Poblenou, etc.).

- Tram del carrer o zona d'inici de la reforma.

Principalment hi ha dos posicions excloents entre sí: començar el procés de transformació per aquella zona on la reforma sembla que pot tenir un major impacte, ser més efectiva, per on actualment hi ha més habitatges, comerços i serveis (el tram sud i central del carrer); o bé iniciar les obres per aquells trams de carrer amb major degradació, on hi ha més manca d'habitatges i diversos assentaments il·legals (la zona nord del carrer).

En tot cas s'apunta que cal un equilibri i s'accepta unànimement que la intervenció en aquells trams més degradats o abandonats implica una intervenció que va més enllà de les actuacions en la via o l'espai públic.

Mobilitat: de carretera a carrer

Caràcter de via, d'eix

El carrer Pere IV ha de preservar el seu caràcter de via i garantir les connexions entre barris

Criteris:

- Garantir el caràcter circulable de l'eix, per a vianants i vehicles, especialment en aquells trams amb menor densitat de població.
- Facilitar els desplaçaments -també en sentit vertical (mar-muntanya)- i les connexions entre els diversos nuclis del Poblenou
- Contemplar els carrers de l'entorn del carrer Pere IV per tal que les persones que hi transitin puguin fer recorreguts no lineals.
- Garantir la circulació dels serveis i el transport públic i la càrrega i descàrrega de mercaderies.

Continuïtat de la traça del carrer

El Parc del Centre ha de mantenir la traça del carrer Pere IV.

Criteris:

- Garantir la continuïtat de la via, facilitant el pas a vianants i bicicletes.
- Modificar el tancament del Parc per contribuir a estimular la generació de noves dinàmiques ciutadanes i a dotar l'espai de major funcionalitat, augmentant-ne, així, el nombre de persones que en gaudeixen.
- Integrar més i millor la fàbrica Oliva Artés, recuperant-ne l'alineament amb el traçat del carrer Pere IV.

Subratllats / consideracions:

- Continuïtat de la via per a vehicles.

Es considera prioritari garantir la continuïtat del carrer, al seu pas pel Parc del Centre, per a vianants i bicicletes. Algunes persones voldrien que també es permetés la circulació de vehicles, malgrat suposaria trencar l'estructura actual del Parc.

- Contemplar la integració i la vinculació de Can Ricart amb el Parc del Centre en el marc del Pla d'Usos i Equipaments.

El fet que esdevingués un equipament de proximitat o d'ús ciutadà es considera que seria positiu i que en milloraria la vinculació amb el Parc i el conjunt de l'eix Pere IV.

Pacificació del trànsit

La reforma de l'eix de Pere IV ha de contemplar la reducció i la pacificació de la circulació de vehicles.

Criteris:

- Ampliar les voreres, donant prioritat i guanyant espai pels i les vianants.
- Vetllar per tal que la nova configuració dels carrils de circulació permeti satisfer la demanda de mobilitat actual i futura.

Subratllats / consideracions:

- Afectacions a la mobilitat.
Es recomana tenir ben present les afectacions de mobilitat als carrers propers a la zona d'influència de Pere IV que pot comportar la disminució de la intensitat de trànsit del carrer.
En qualsevol cas, es considera pertinent facilitar la participació del veïnat en el plantejament i l'estudi de les diferents alternatives o solucions a les afectacions en matèria de mobilitat.
- Transport públic.
Majoritàriament, en cas d'una reducció dels carrils de circulació, es recomana i proposa augmentar la freqüència de pas del transport públic col·lectiu.
- Configuració de la secció del carrer.
Si bé es considera prioritari que el protagonisme del carrer sigui pels i les vianants, les bicicletes i el transport públic, hi ha diversitat d'opinions sobre la configuració de la secció del carrer en tres grans àmbits: la configuració dels carrils de circulació, la implantació de zones 30 a determinats trams de carrer i la segregació d'un carril d'ús exclusiu per a bicicletes.

Tot i considerar essencial que la configuració tingui un plantejament unitari, es valora que pot tenir un tractament diferenciat ajustat als diversos trams.

De tota manera, es considera positiu asfaltar el carrer amb paviment sonoreductor.

- Reducció significativa de l'aparcament.

Tot i considerar que una disminució de les places d'aparcament pot contribuir a promoure i reforçar el caràcter cívic de l'eix, aquesta opció no es considera prioritària ni presenta un ampli consens.

Tanmateix, si se suprimeixen algunes places d'aparcament es recomana habilitar places d'aparcament en carrers de l'entorn del carrer Pere IV i garantir places d'aparcaments de càrrega i descàrrega.

Actuacions i canvis a l'espai públic

Espai de trobada

L'eix ha d'esdevenir un espai d'encontre i convivència per als veïns i veïnes del Poblenou, òptim per a passejar-hi i desenvolupar-hi iniciatives i esdeveniments ciutadans. Pere IV ha d'incorporar-se a la vida cívica del Poblenou i acollir noves activitats i propostes.

Criteris:

- Ampliar les voreres.
- Configurar espais que facilitin la interrelació entre les persones.
- Dissenyar espais que permetin els usos i les activitats cíviques a l'espai públic.
- Potenciar i posar en valor els espais d'intersecció o encreuament de Pere IV amb d'altres carrers per tal que esdevinguin espais d'estada.

Subratllats / consideracions:

- Programació semafòrica.
Vetllar per tal que la programació dels semàfors permeti als i les vianants creuar el carrer amb seguretat.

Espai públic renovat

La nova urbanització de l'espai públic ha de preveure la instal·lació d'aquells elements que aportin major confort.

Criteris:

- Instal·lar nou mobiliari urbà.
- Plantació de nou arbrat a les voreres, que faciliti un entorn agradable, amb ombra.
- Instal·lar una nova il·luminació sostenible, que incrementi la visibilitat i la percepció de seguretat i permeti destacar i singularitzar aquells espais o equipaments d'interès.

Subratllats / consideracions:

- Mobiliari urbà.

Es recomana vetllar per tal que els nous espais i el mobiliari urbà contribueixin a minimitzar l'ús incívic de l'espai públic.

- Plantació d'arbrat.

Es proposa plantar espècies d'arbrat que no provoquin al·lèrgies, així com garantir la conservació i preservació dels arbres centenaris d'interès local ubicats a l'entorn de la Rambla de Prim.

- Modificació i configuració d'espais públics.

S'aconsella ser especialment curosos en modificar espais públics singulars, especialment si poden afectar dinàmiques ciutadanes preexistents.

Així mateix, se suggereix estudiar amb precisió l'encreuament del carrer Pere IV amb l'avinguda Diagonal. Hi ha diverses veus que apunten, la necessitat d'establir una fita potent a l'extrem nord del Parc del Centre per marcar la continuïtat de l'eix i contribuir a no desdibuixar el carrer.

Revitalització del patrimoni industrial

Preservació i conservació de la fesomia i la identitat del carrer

La regeneració i la urbanització del carrer Pere IV ha de permetre conservar i explicar la configuració històrica del conjunt del carrer i del seu entorn, reforçant-ne i preservant-ne el seu caràcter i identitat.

Criteris:

- Potenciar i reforçar el caràcter singular i els teixits urbans de nuclis històrics del Poblenou, com els barris de Trullàs, el Tomàquet, o els Quatre Cantons.
- Conservar el caràcter i l'estructura del carrer.
- Incorporar referències a la memòria històrica del carrer Pere IV.

Subratllats / consideracions:

- Conservació de l'estructura i la fesomia del carrer.

S'apunta com a clau el tractament acurat i respectuós amb les especificitats i singularitats del paisatge urbà.

Es considera important tractar adequadament les proporcions, la volumetria, la disposició i l'edificabilitat en relació a la morfologia dels edificis i habitatges i del patrimoni industrial existent.

També es destaca la necessitat de vetllar per l'alineació dels edificis amb el traçat del carrer i per garantir la continuïtat de la façana del carrer.

Preservació, recuperació i posada en valor del patrimoni industrial

La transformació de Pere IV ha d'estimular la recuperació i revitalització de l'important patrimoni industrial que conserva, i que singularitza l'eix, evitant-ne, així, la seva degradació i esdevenint un factor d'atracció i projecció.

Destaquen, en aquest sentit, recintes fabrils de titularitat pública com l'Oliva Artés, Can Ricart, Ca l'Alíer o l'antiga cooperativa Pau i Justícia; de titularitat mixta, com La Escocesa; o de titularitat privada com Ca l'Illa, la cooperativa La Flor de Maig o el magatzem i habitatge de Miquel Picó.

Criteris:

- Preservar i posar en valor el patrimoni industrial i aquells elements urbans singulars existents.
- Promoure la posada en funcionament d'algun dels equipaments previstos (per exemple, als recintes de la cooperativa Pau i Justícia o els tallers de l'Oliva Artés) per tal que actuïn com a motor i inici simbòlic de la transformació de l'eix.
- Senyalitzar i divulgar el patrimoni industrial.
- Crear itineraris temàtics o rutes culturals entorn punts d'interès vinculats al patrimoni industrial.

Subratllats / consideracions:

- Conservació del patrimoni industrial.

Es considera oportú intervenir, prioritàriament, en aquell patrimoni que presenta un major deteriorament o degradació.

- Usos dels edificis del conjunt patrimonial del Poblenou.

Es proposa que aquells edificis, espais industrials i equipaments que es rehabilitin tinguin un ús preferentment, ciutadà, cívic o associatiu (equipaments de barri, espais culturals o creatius, espais de formació, equipaments esportius); esdevenint centres de socialització intergeneracionals.

En aquesta reflexió es recomana tenir en consideració l'opinió del veïnat, singularment de la Comissió Pro Equipaments del Poblenou, atesa la seva trajectòria i coneixement entorn aquest àmbit; així com el bagatge i la participació de la Comissió de Seguiment del Pla Especial del Patrimoni Industrial del Poblenou.

Dinamització de l'activitat econòmica i millora dels serveis i infraestructures urbans

Nou dinamisme urbà

La reforma ha contribuir a favorir la renovació i l'atracció de nova activitat econòmica, cultural i lúdica.

Criteris:

- Promoure la diversitat funcional i la mixicitat d'usos per contribuir a dinamitzar i atraure nova activitat econòmica i productiva.
- Facilitar la celebració d'activitats ciutadanes a l'espai públic, promovent un nou dinamisme de l'eix.

Subratllats / consideracions:

- Atracció de turisme.

Un augment de l'activitat i un entorn més agradable pot contribuir a la permanència al Poblenou dels turistes que s'hi allotgen. En aquest sentit, es proposa millorar la connexió de Pere IV amb aquells espais amb atractiu turístic, com poden ser les platges, el Born i el Parc de la Ciutadella, la Torre Agbar o la zona de Glòries i els nous Encants

Millors serveis urbans

La nova urbanització ha de contemplar la millora la xarxa de serveis i infraestructures urbanes del subsòl.

Criteris:

- Millorar la xarxa de serveis i subministraments, dotant de continuïtat a la planificació d'infraestructures prevista per al 22@.
- Resoldre les incidències d'incidències i molèsties associades a la xarxa de clavegueram.

Mesures complementàries

Habitatge

- La rehabilitació d'edificis i la construcció d'habitatge públic i privat - així com la promoció d'habitatge social i d'habitatge de lloguer- es planteja com una estratègia que pot contribuir, en paral·lel a la reforma del carrer, a transformar certes dinàmiques d'aquells trams de carrer més despoblats.

Solars i espais buits

- Es proposa desenvolupar, de forma complementària al projecte de transformació de l'eix, una nova convocatòria del Pla Buits per desenvolupar iniciatives ciutadanes i nous usos i activitats en aquells solars i espais buits del carrer Pere IV.

Promoció econòmica

- Es considera que les mesures de suport i promoció del comerç local i de proximitat poden contribuir a la consolidació i revitalització de l'activitat comercial existent, especialment el comerç en planta baixa, i a la consolidació del carrer Pere IV com a un eix cívic i de passeig.

Comunicació del projecte

- La posada en marxa d'una campanya de comunicació o un lloc web, que contribueixin a donar a conèixer les reformes previstes al veïnat, a explicar l'impacte de les millores i a sumar complicitats vers l'oportunitat de futur que suposa la transformació de l'eix, es consideren propostes molt adients.

5

Resultats de la prioritització dels criteris d'actuació expressada a la Jornada ciutadana

En les taules següents es presenta el resultat de la prioritització dels criteris d'actuació que van realitzar les persones assistents a la Jornada ciutadana del projecte de transformació de l'Eix Pere IV.

Els diversos criteris sotmesos a votació, detallats i concretats a l'apartat anterior, s'han sistematitzat per intervals en funció de la puntuació obtinguda, ordenats de major a menor grau d'adhesió o suport.

31 punts o més	Puntuació
Preservació, recuperació i posada en valor del patrimoni industrial	43
Pacificació del trànsit	38
Garantir i contemplar la participació ciutadana	33

De 15-30 punts	Puntuació
Dinamitzar la recuperació dels magatzems i solars buits o en desús, i aquells trams de carrer més degradats	27
Continuïtat de la traça	26
Preservació i conservació de la fesomia i la identitat del carrer	25
Nou dinamisme urbà	22
Espai públic renovat	18

Fins a 14 punts	Puntuació
Caràcter de via, d'eix	14
Espai de trobada	14
Regeneració i dignificació d'aquells trams de carrer on hi ha més presència d'habitatges	10
Millors serveis urbans	8
Reducció de l'aparcament	7
Suma d'intervencions de diferents àmbits	5
Urbanització a partir d'un plantejament unitari de l'eix	3